

Sak 07

ARBEIDSPROGRAM

2026–2028

Arbeidsprogrammet fastslår organisasjonens målsettingar for kommande periode.
Endringsforslag kan sendast inn fram til fristen fastsett i forretningsorden for landsmøtet.
Landsmøtet vedtek arbeidsprogrammet med alminneleg fleirtal.

Saken inneheld:

- **Landsstyrets forslag til arbeidsprogram for 2026-2028**
- **Dissensar frå landsstyret**

7.1 Landsstyrets forslag til arbeidsprogram for 2026-2028

Forslag til vedtak: Arbeidsprogrammet vedtas.

Arbeidsprogram 2026-2028:

Forslag frå landsstyret

Kva er arbeidsprogrammet?

Arbeidsprogrammet definerer satsingane til Naturvernforbundet mellom landsmøtet 2026 og landsmøtet 2028. Det gir retning for heile organisasjonens arbeid, mens prinsippprogrammet fortel kva me meiner. Det er landsstyret som følgjer opp iverksetjing av arbeidsprogrammet, gjennom jamlege rapporteringar frå generalsekretær.

Arbeidsprogrammet inneheld fem hovudmål, med delmål innan fire av områda. Dei tre første hovudmåla dreier seg om korleis me møter natur- og klimakrisa. Det fjerde hovudmålet handlar om å auke engasjement, kunnskap og oppslutnad om sakene våre. Under det femte hovudmålet skisserer me delmål for ein sterk og brei organisasjon, i tråd med «Naturvernforbundet 2030» vedteke på landsmøtet i 2022.

Naturvernforbundets formålsparagraf:

1. *Naturvernforbundet vil arbeide for å verne naturen og sikre livsmiljøet slik at menneskeleg verksemd ikkje overskrid tolegrenser i naturen.*
2. *Naturvernforbundet vil arbeide for eit samfunn der menneska lever i harmoni med naturen. Dette er eit samfunn der livsgrunnlaget og livsmangfaldet er sikra for framtidige generasjonar, og der naturens eigenverdi blir lagt til grunn for arbeidet med å auke menneskjers respekt for og kjærleik til liv og landskap.*

Hovudmål 1: Lågare forbruk

Naturvernforbundet vil jobbe for eit lågare forbruk av energi og ressursar, eit samfunn prega av sirkulær økonomi og eit skattesystem som i større grad bidreg til å redusere og avkarbonisere forbruket vårt, på ein måte som er omfordelende og rettvis. I arbeidsprogramperioden vil me jobbe for at Noreg vedtek eit mål for redusert energiforbruk, materielt fotavtrykk, ombruk og sirkularitet, med konkrete tiltak og verkemiddel. Me vil fokusere på løysingar som reduserer natur- og klimaavtrykket av mat, tekstil og plast.

Hovudmål 2: Stans naturtapet

Naturen treng eit langt sterkare vern. Ei hovudprioritering for 2026-2028 er kampen mot arealøydelegging, til støtte for Naturavtalen og FN sine berekraftsmål om å ta vare på naturen i sjø og på land. Noreg må følgje opp dei internasjonale natur- og klimaforpliktingane sine, og vere i rute med målet om 30 % vern og 30 % restaurering av forringa natur på land og til havs innan 2030.

I tråd med FN sine målsettingar i Naturavtalen skal netto natur i Noreg auka gjennom ivaretaking av natur, spesielt truga naturtypar, og restaurering av øydelagt natur. Naturvernforbundet skal bidra til å stanse naturøydelegging frå energiutbygging, bustad- og hyttebygging, hogst, vegar, gruvedrift, forureinande oppdrett og annan arealkrevjande industri (t.d. datasenter).

36 Me skal arbeide for livskraftige bestandar av dyre- og planteliv. Naturvernforbundet skal støtte
37 bevaring av naturgrunnlaget for samisk kulturutøving. Me har fem delmål for Naturvernforbundet sitt
38 naturarbeid for perioden:

39 **2.1 Naturen får sterkare rettsvern**

40 Naturvernforbundet skal jobbe for at gjeldande lovverk vert overhalde og at rettsvernet for naturen
41 vert styrka. Norske kommunar skal føre arealrekneskap og restaurere natur i tråd med internasjonale
42 avtalar. Hovudprinsippet i arealforvaltinga må vere gjenbruk av tidlegare utbygde areal. Me vil
43 arbeide for stans i utbygging i strandsona og kantsoner. Naturvernforbundet vil difor jobbe for at
44 Statsforvaltaren får meir myndigheit i kommunale arealvedtak, og dei må få rett til motsegn i Statleg
45 plan. Ved større arealendringar må utbyggjar restaurere eit minst like stort areal av tilsvarande, men
46 forringa natur. Me vil jobbe for auka statleg finansiering av miljøkompetanse i kommunane. Noreg må
47 få fleire nasjonalparkar, verneområde og utvalde kulturlandskap. Ansvar for konsekvensutgreiing
48 må flyttast vekk frå utbyggjar, som framleis må ta utgiftene.

49 **2.2 Kommunane gjennomfører planvask og naturrestaurering**

50 All utbygging må følgje strenge kriteria som hindrar nedbygging av natur. Naturvernforbundet vil
51 jobbe for at kommunar gjennomfører planvask, skaffar oversyn over arealøydlegging og legg planar
52 for restaurering av øydelagt natur. Miljørørsla må få høve til å bidra i planprosessar og mobilisere
53 alternative forslag og utgreiingar. Staten må gi føringar om at areal som er avsett til nye hyttefelt, må
54 omregulerast.

55 **2.3 Noreg tek vare på hav og fjordar**

56 Staten må dokumentere miljøverdiar i norske havområde gjennom uavhengig forskning, og ta vare på
57 desse verdiane gjennom marint vern. Forskingsbasert kunnskap om nødvendige tiltak som må
58 innførast for å stanse tapet av marine artar og forringing av det marine miljøet, må bli lytta til.
59 Naturvernforbundet vil jobbe for stans av dumping av gruveavfall i sjø og innføre eit langvarig
60 moratorium som forbyr utvinning av havbotnsmineralar. Fiskeoppdrett må over i utsleppsfrie anlegg,
61 utan tap av natur eller skade på miljøet. Inntil alle anlegg er utsleppsfrie, må miljøkrava bli strengare
62 og biomassen redusert. Me skal arbeide for stans i alt torskeoppdrett. Industrifiske med tung
63 botnslepande reiskap må stansast til fordel for meir skånsame og berekraftige haustingsmetoder.

64 **2.4 Stans i naturøydleggjande kraftutbygging**

65 Noreg treng ei meir strategisk prioritering av både kraft og areal til fellesskapets beste, og
66 Naturvernforbundet vil difor løfte diskusjonen kring prioritering, t.d. knytt til etablering av datasenter.
67 Me vil presse på for at energieffektivisering og energisparing får høgare prioritet, sterkare og sosialt
68 rettferdige verkemiddel og naudsynt statleg støtte. Me ønsker eit prissystem på straum som
69 stimulerer til straumsparing.

70 Naturvernforbundet vil arbeide for bergvarme i og solkraft på offentlege bygg og industribygg, og for
71 at ny fornybar energi må byggjast ut på ein måte som ikkje øydelegg natur. Me går òg inn for
72 naturvenleg modernisering av gamle vasskraftverk. Me vil jobbe lokalt og nasjonalt for å stanse
73 naturøydleggjande kraftutbyggingsprosjekt, hindre all utbygging i verna vassdrag og presse på for at
74 omsynet til naturen vektar høgt i vilkårsrevisjonar for vasskraft.

75 **2.5 Skogbruk og skogforvalting innanfor naturens tolegrensar**

76 Halvparten av dei raudlista artane i Norge lever i skogen, og skogen er eit viktig karbonlager. Det må
77 innførast eit hogstmoratorium i dei siste naturskogane inntil uavhengige registreringar er
78 gjennomførte og vernebehovet vurdert. Naturvernforbundet vil i perioden arbeide for at dei siste

79 naturskogane blir underlagt fagbiologiske registreringar, utførte av personell utan bindingar til
80 næringa. Miljøsertifiseringane i skog kan heller ikkje vera underlagt næringas kontroll som i dag.

81 Det trengst ein revisjon av skoglova som sidestiller skognæring og naturvern i skogen, og hogst i
82 hekketida må verte forbode. Ein lovheimel for restaurering og landskapsøkologisk planlegging i skog
83 må etablerast. Me vil arbeide for at flatehogst blir fasa ut og for at det lagt til rette for ein overgang til
84 kontinuitetsskogbruk. Avvirkinga må ikkje vere større enn tilveksten. Allmentas innsyn og
85 medverknad må sikrast gjennom generell meldeplikt for hogst og søknadsplikt for hogst i naturskog.
86 Me vil at staten, gjennom statsforvaltarane, skal ta ei aktiv rolle i å drive fram vern, mellom anna med
87 innsal av frivillig vern i område med store naturverdiar. Det må etablerast ein lovheimel for
88 restaurering og landskapsøkologisk planlegging i skog.

89 **2.6 Betre forvaltning av kulturlandskapet og gamle kulturmarker**

90 Dei kulturbetinga/semi-naturlege naturtypene er no mellom dei sterkast truga naturtypene i Noreg.
91 Dette er artsrike naturtypar, som har karakterisert det norske landskapet i fleire tusen år. Vi treng ein
92 landbrukspolitikk som tek betre vare på dei. Målsettinga om å ha jordbruk i heile landet og ein variert
93 bruksstruktur må følgjast opp betre. Det avgrensa arealet av dyrka mark i Noreg må takast vare på og
94 framfor alt nyttast til mat til menneske, medan beiting bør skje på naturbeitemark. Satsing på
95 sirkulær økologi og sirkulær økonomi i jordbruket som heilskap er viktig for best mogleg utnytting av
96 jordbruksareala for matproduksjon på lang sikt, utan unauddsynleg energibruk.

97 **Hovudmål 3: Klimakutt og rettferdig omstilling**

98 Naturvernforbundet vil bruke alle aktuelle høve til å krevje planmessige kutt i utslepp av klimagassar i
99 Noreg, reduksjon av det norske klimafotavtrykket og at me held lovnadane våre etter Parisavtalen. Ei
100 hovudprioritering for Naturvernforbundet i 2026-2028 er ei rettferdig grøn omstilling av Noreg. Det
101 krev at me aktivt forlèt fossilalderen og senkar forbruket av energi, areal og ressursar i tråd med
102 anbefalingane frå Klimautvalet 2050. Me har fire delmål for Naturvernforbundet sitt klima- og
103 forbruksarbeid for perioden:

104 **3.1 Stans i nye tildelingar av olje- og gasslisensar**

105 Naturvernforbundet vil jobbe for ei rettferdig, naturvenleg omstilling vekk frå olje- og gassproduksjon.
106 Saman med miljø- og fagrørslar og andre delar av sivilsamfunnet skal me arbeide for at Noreg sluttar å
107 leite etter ny olje og gass på norsk sokkel og stansar utbygginga av nye felt i tråd med ei planlagt og
108 gradvis utfasing av norsk olje- og gassverksemd. Dette inneber og ein slutt på særlege skattefordelar
109 for olje- og gassindustrien og at Noreg forlèt planane om å elektrifisere petroleumssektoren vidare.

110 **3.2 Kraftige, raske og rettferdige klimakutt**

111 Me vil stille staten til ansvar for ein klimapolitikk som bryt med menneskerettane og som pålegg
112 urfolk, sårbare grupper og framtidige generasjonar ei urettferdig stor og skeiv byrde ved å måtte leve
113 med konsekvensane av vår manglande klimahandling. Difor ynskjer me å oppnå eit sterkare
114 klimarammeverk som skal beskytte oss mot klimaendringar gjennom kraftige, raske og rettferdige
115 klimakutt.

116 I denne arbeidsprogramperioden vil me òg jobbe for klimahandling lokalt i kommunane. Me vil
117 spreie kunnskap om korleis klimaendringane rammar lokalt og peike på klimaløysingar som ser klima-
118 og naturkrisa i samanheng, og jobbe for at myndighetene tar omsyn til klima i
119 arealplansamanhengar. Me vil dessutan kritisere aktørar som nyttar klimaargument for å pynte på
120 klima- og naturskadeleg verksemd. Me krev at ei ordning for Karbonavgift til fordeling (KAF) vert lagt
121 fram for Stortinget.

3.3 Ein meir natur- og klimavenleg transportpolitikk

Me skal jobbe for at Noreg reduserer transportbehovet og flyttar folk og varer over frå fly, bil og trailer til buss, sykkel, bane og sjø. Jernbane, bybaner og andre kollektivtilbod er høgt prioritert av Naturvernforbundet. For jernbanen vil me presse på for å ta att vedlikehaldsetterslepet, elektrifisere fleire strekningar, byggje kryssingsspor og ruste opp jernbanenettet.

Staten må seie nei til fleire rullebaner, og kraftig redusere forureinande cruisebåtanløp. Me skal bidra til å snu fokuset frå motorvegbygging til klimatilpassing, vedlikehald, trafikksikring av fylkesveg og infrastruktur for mjuke trafikantar. All planlegging av vegbygging skal ta utgangspunkt i firetrinnsmetodikken.

Hovudmål 4: Folkerørsle for natur og miljø

Dei neste to åra vil me fortsette å setje agenda og vere synlege, nå ut til nye målgrupper, og rekruttere fleire medlemmer og aktive. Me skal fremje løysingar i klima- og natursaker, og sørge for at miljø er høgt på dagsorden i kommune- og fylkestingsvalet i 2027. Me har fire delmål for perioden:

4.1 Ei stor og brei rørsle

Naturvernforbundet har som mål å auke frå 43 000 hausten 2026 til 48 000 medlemmer innan utgangen av 2028. Me skal bli ein meir mangfaldig organisasjon som når ut til nye grupper og rekrutterer breiare, i tråd med måla for Naturvernforbundet 2030. Me skal vere til stades på fleire arenaar og vise fram breidda i det frivillige arbeidet i organisasjonen, og kommunisere slik at fleire kjenner at dei høyrer heime i Naturvernforbundet. Me styrkar alliansar med andre organisasjonar, fagrørsla og andre aktørar, og søker breidde i kven me samarbeider med.

4.2 Opplevingar som styrkar engasjement

Me skaper møteplassar og aktivitetar der folk kan få bruke engasjementet sitt. Endå fleire skal få oppleve at dei kan bidra, og at engasjementet deira nyttar. Me tilbyr kurs, undervisningsopplegg, turar, dugnader og andre aktivitetar for medlemmer og andre, og viser fram breidda av aktivitetar i organisasjonen.

4.3 Miljø høgt på agendaen i lokalvalet

Naturvernforbundet sin organisasjon skal ha støtte til natur- og klimakrav i kommunevalkampen som prioritet i 2027. Me ønskjer å samarbeide med eit breitt lag av miljø- og friluftsgeselskap for å løfte klima og natur inn i den nasjonale debatten under valet og gjennomføre lokale arrangement og debattar.

4.4 Me fremjar løysingar

Naturvernforbundet skal vere ein premissleverandør for media og styremakter. Me skal vere ei truverdig fagleg kjelde, og jobbe for å auke kunnskap og medvit om miljøspørsmål. Me skal formidle korleis klima- og naturkrisa heng saman og informere om dei mange moglegheitene for å kutte utslepp av klimagassar og stanse natur- og arealtap. Me skal ta til orde for forsvarlege løysingar i klima-, natur- og miljøspørsmål, både i politikken og i kvardagen, og vise at dei viktigaste tiltaka inneber å redusere forbruket av energi, areal og ressursar.

Hovudmål 5: Sterk organisasjon over heile landet

Naturvernforbundet sin største ressurs er våre tillitsvalde og aktive medlemmer. Me skal vere ei demokratisk folkerørsle for natur og klima som set dagsorden. Verdfull natur finst frå fjord til fjell og

162 frå nord til sør. Difor skal Naturvernforbundet ha eit sterkt nærvær over heile landet. Me skal vere eit
163 sosialt fellesskap som det gir glede og verdi å engasjere seg i. Me har fire delmål for perioden:

164 **5.1 Fleire medlemmar deltar**

165 Me vil prioritere å styrke kommunikasjonsarbeidet retta mot medlemmer, og særleg
166 informasjonsflyten om kva som skjer lokalt. Lokal- og fylkeslag skal få støtte frå nasjonalt hald i
167 arbeidet.

168 **5.2 Breiare rekruttering og inkludering i styrande organ**

169 Naturvernforbundet skal arbeide for at tillitsvalde i styrande organ reflekterer mangfaldet blant
170 medlemmene. Utvikling av gode system for kompetanseheving og oppfølging av tillitsvalde skal vere
171 ei særleg prioritering i perioden. Samarbeidet mellom Naturvernforbundet, Natur og Ungdom og
172 Miljøagentane skal styrkast.

173 **5.3 Aktive lokallag som vinn kampsakene sine**

174 Det er eit mål å ha lokallag for alle kommunar der me har medlemmer. Lokallaga er grunnpilaren i
175 forbundet, og det primære kontaktpunktet for medlemmene. Naturvernforbundet sitt sekretariat
176 følgjer opp miljøraker som lokal- og fylkeslag arbeider med, og kan i særskilt store og prinsipielt
177 viktige enkeltsaker yte ekstra hjelp. Medlemmer og lokale tillitsvalde skal få tilbod om kurs og
178 arrangement for fagleg kompetanse og erfaringsutveksling. Faglege nettverk for tillitsvalde skal
179 styrkast, og organisasjonen skal nytta dei faglege nasjonale utvala i fagutviklinga.

180 **5.4 Sterke fylkeslag som byggjer opp om lokallaga**

181 Naturvernforbundet skal sikre at alle fylkeslag har kapasitet og ressursar til å koordinere og hjelpe
182 lokallaga, samt starte nye lokallag. Tillitsvalde i fylkeslag skal ha dei riktige verktøya til å gjere arbeidet
183 sitt, og tilsette som hjelp i organiseringa. Eit nytt organisasjonsfond skal sikre midlar til
184 fylkessekretærstillingar, og fylkeslaga skal få støtte i å styrke eigen økonomi. Alle fylkestilsette skal ha
185 gode, inkluderande arbeidsmiljø, med like arbeidsvilkår på tvers av fylkeslaga.

7.2 Dissensar frå landsstyret

Dissens 1

Forslagsstillar: Landsstyrerepresentant Magne Vågsland, Naturvernforbundet i Trøndelag

Landsstyrets innstilling: Støttes ikkje. Forslaget falt med 1 mot 12 stemmer

Endre teksten i hovudmål 1: Lågare forbruk, linje 21-26.

Endre frå:

Naturvernforbundet vil jobbe for eit lågare forbruk av energi og ressursar, eit samfunn prega av sirkulær økonomi og eit skattesystem som større grad bidreg til å redusere og avkarbonisere forbruket vårt, på ein måte som er omfordelende og rettferdig. I ~~arbeidsprogramperioden~~ vil me jobbe for at Norge vedtek eit mål for redusert ~~energiforbruk, materielt fotavtrykk, ombruk og sirkularitet~~, med konkrete tiltak og verkemiddel. Me vil fokusere på løysingar som reduserer natur- og klimaavtrykket av mat, tekstil og plast.

Endre til:

Forbruket vårt av varer og energi er ressurskrevjande og miljøskadeleg. Vi må forbruke mindre, samstundes som varene vi bruker må være miljøvennlege og lette å reparere og vinne att. Energibruken må reduserast blant anna ved at varene vi bruker er produsert nær forbrukarane, og at bruken av elektrisitet og anna grønn energi prioriterast strengt.

Naturvernforbundet vil jobbe for eit lågare forbruk av energi og ressursar, eit samfunn prega av sirkulær økonomi og eit skattesystem som i større grad bidreg til å redusere og avkarbonisere forbruket vårt, på ein måte som er omfordelende og rettferdig. I arbeidsprogrammet vil me jobbe for at Norge vedtek eit mål for redusert energi- og materialforbruk, med konkrete tiltak og verkemiddel. Me vil fokusere på løysingar som reduserer natur- og klimaavtrykket av mat, tekstil, plast og mineral, samt redusert bruk av transport og energi.

Dissens 2

Forslagsstillar: Landsstyrerepresentant Magne Vågsland, Naturvernforbundet i Trøndelag

Landsstyrets innstilling: Støttes ikkje. Forslaget falt med 2 mot 14 stemmer

Endre to setningar, linje 60-62, i delmål 2.3 Noreg tar vare på hav og fjordar.

Endre frå:

~~Fiskeoppdrett må over i utsleppsfrie anlegg, utan tap av natur eller skade på miljøet. Inntil alle anlegg er utsleppsfrie, må miljøkrava bli strengare og biomassen redusert. Me skal arbeide for stans i all torskeoppdrett.~~

Endre til:

Fiskeoppdrett må ikkje aukast, og eksisterande anlegg må gjerast utsleppsfrie og rømmingssikre. Landbaserte anlegg kan ikkje tillatast om det medfører tap av natur eller matjord. Inntil alle anlegg er lukka, må krav til utslepp bli strengare. Det krevjast også strengare reinsing av utslepp frå smoltanlegg. Me skal arbeide for stans i all torskeoppdrett.

Dissens 3

Forslagsstillar: Landsstyrerepresentant Magne Vågsland, Naturvernforbundet i Trøndelag

Landsstyrets innstilling: Støttes ikkje. Forslaget falt med 5 mot 7 stemmer

Nytt delmål under hovudmål 2: Stans naturtapet, etter linje 74.

Offentleg regulering av kraftkrevjande industri

Vi må få ein offentlig regulering av ny kraftkrevjande industri (datasenter). Nye næringar med høgt forbruk (> 15 MW) må bli underlagt offentlig regulering. Naturvernforbundet vil ha på plass eit konsesjonssystem som er tufta på ei vurdering av samfunnsnytte, herunder tiltakets verdiskaping (sysselsetting og ringverknader i lokalsamfunnet), energiforbruk og konsekvensar for straumnett (forsyningssikkerheit), klimaeffekten av tiltaket, og arealforbruk og naturinngrep.

Dissens 4

Forslagsstillar: Landsstyrerepresentant Magne Vågsland, Naturvernforbundet i Trøndelag

Landsstyrets innstilling: Støttes ikkje. Forslaget falt med 3 mot 12 stemmer

Nytt delmål under hovudmål 2: Stans naturtapet, etter linje 96.

Bevaring av myr og våtmark

Ein stor del av dei raudlista artane i Norge lever i myr og våtmark, og desse naturtypene har i sær store karbonlagre. Her finn vi også fleire av dei truga og utvalde naturtypene. Mye myr er dyrka opp eller drenert og tilplanta med skog, og i dag truast dei spesielt av nedbygging. Grøfta myr og våtmark må restaurerast ved at grøfter blir lukka, og gamle grøfter i skog på sump- og torvmark må ikkje renskast opp. For å hindre naturtap og store utlepp av klimagassar vil Naturvernforbundet arbeide for at myr og våtmark ikkje byggast ned, med skog eller dyrkast opp, og at det vert innført forbod mot nedbygging av myr ved til dømes bygging av veg, industri og hytter. I tillegg er restaurering av myr og våtmark eit viktig tiltak for bevaring av naturmangfald og karbonlagring.

Dissens 5

Forslagsstillar: Landsstyrerepresentant Magne Vågsland, Naturvernforbundet i Trøndelag

Landsstyrets innstilling: Støttes ikkje. Forslaget falt med 5 mot 9 stemmer

Nytt delmål under hovudmål 2: Stans naturtapet, etter linje 96.

Gruvedrift og kampen om mineral

Heile verda er sær dominert av ein kamp om tilgang på ulike mineral. Det gjeld alt frå sand til koppar og sjeldne jordmineral. Skal vi greie å stå opp i kampen mot mange ulike gruveprosjekt må vi redusere forbruk av utstyr og energi spesielt i den rike delen av verda, og sikre at alt som kan gjenvinnast blir teken vare på å kjem inn i nye produkt. All mineralutvinning bør skje i lukka anlegg og ikkje i dagbrot, og gruverestar bør tilbakefyllast i gruvegangane. Prinsippet om at forureinar betaler gjeld også her, slik at det bør stillast strenge krav til reinsing av avløpsvatn og oppbevaring av

avløpsmassar. Før nye gruver blir opna må gamle gruveponi bli rydda opp i og restverdi bli betre utnytta. Utvinning og foredling av mineral må ikkje bryt med menneskerettar og nasjonal kontroll.